

Finansutskottets yttrande 2023/24:FiU5y

Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning

---

Till miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 11 april 2024 att ge bl.a. finansutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelse 2023/24:97 Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning samt följdmotioner i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Finansutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen i de delar som rör utskottets beredningsområde och över motion 2023/24:2856 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 9 och 10. Utskottet föreslår att miljö- och jordbruksutskottet avstyrker motionsyrkandena och lägger skrivelsen till handlingarna.

I yttrandet finns en avvikande mening (V, MP) och ett särskilt yttrande (S, V, MP).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

I skrivelse 2023/24:97 Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning redovisar regeringen inriktningen för det nationella arbetet med klimatanpassning. Skrivelsen innehåller också ett avsnitt som översiktligt beskriver arbetet med klimatanpassning på internationell nivå. Inriktningen utgår från beslutade budgetpropositioner, beslutade utredningar eller pågående EU-processer. Vidare innehåller skrivelsen aviseringar om nya analyser som krävs för att regeringen ska kunna ta ställning till och eventuellt besluta om åtgärder senare i mandatperioden.

Medlemsstaterna ska enligt EU:s klimatlag ha en nationell strategi för klimatanpassning som regelbundet uppdateras. Av den första nationella strategin för klimatanpassning som kom 2018, framgår att i Sverige ska en reviderad strategi följa en femårig policycykel (prop. 2017/18:163). Inom ramen för Parisavtalet finns uppställda mål om att alla avtalets parter ska ha en klimatanpassningsplan eller strategi.

Regeringens strategi och handlingsplan för klimatanpassning

I skrivelsen anför regeringen att Sverige ska vara klimatanpassat och motståndskraftigt och ta tillvara de möjligheter som kommer med ett förändrat klimat. Genom strategin avser regeringen bl.a. att verka för att tydliga och ändamålsenliga mål och uppföljningssystem etableras för ett effektivt klimatanpassningsarbete och att ansvaret för klimatanpassningsarbetet är tydligt fördelat. Handlingsplanen fokuserar på vad regeringen avser att göra de kommande fem åren för att skapa förutsättningar för att klimatanpassa samhället, dvs. vilka åtgärder som beslutats eller planeras för genomförandet av strategin. Fokusområdena i handlingsplanen speglar den inriktning som regeringen har för klimatanpassningsarbetet och rekommendationerna från Nationella expertrådet för klimatanpassning samt de krav som ställs i EU:s klimatlag. I handlingsplanen tar regeringen bl.a. upp åtgärder inom finansutskottets beredningsområde. Det handlar om åtgärder på finansmarknaden och i försäkringsbranschen (avsnitt 4.1.3 och 4.1.4).

Verktyg på finansmarknaden

Regeringen anför att den kommer att fortsätta att bevaka och delta i utvecklingen av relevanta finansieringsinstrument som kan möjliggöra eller underlätta klimatanpassningsåtgärder, inte minst genom EU-samarbetet.

Regeringen konstaterar att det finansiella systemets grundläggande funktioner är att förmedla betalningar, omvandla sparande till finansiering och att göra det möjligt att hantera risker. Det finansiella systemet kan enligt

regeringen i dessa avseenden bidra till klimatanpassningen. Det finns en rad tänkbara finansieringsinstrument som kan användas för att finansiera klimatanpassning. Regeringen konstaterar att utöver gängse instrument som lån, obligationer och aktier nämner Nationella expertrådet för klimatanpassning i sin rapport fonder, gräsrotsfinansiering, gröna obligationer, gröna lån och finansiering via statlig skatt.¹ Som ett första steg har regeringen tillsatt en statlig utredning i syfte att förtydliga och möjliggöra långsiktiga ansvars- och finansieringsmodeller (dir. 2024:31).

Regeringen ger exempel på tre typer av finansieringsverktyg som utvecklas i Sverige och internationellt och som samtliga har en uttalad koppling till hållbarhet och klimatanpassning.

Det handlar om gröna lån och obligationer, som har den fördelen att investerare får möjlighet att investera hållbart utan att bedriva omfattande eget analysarbete. En fördel för emittenten är att investeringsbasen är diversifierad. Regeringen ger även exempel på principer för gröna lån och standarder och principer för gröna obligationer. När Riksgäldskontoret emitterade en grön obligation under 2020 baserades den på regeringens ramverk för gröna obligationer, vilket i sin tur bl.a. baserades på branschorganisationen ICMA:s (International Capital Markets Association) principer. Även inom EU har en standard för gröna obligationer arbetats fram.² Den bygger på EU:s gröna taxonomiförordning.³

Det handlar också om s.k. katastrofobligationer, som är skuldinstrument vars innehavare å ena sidan uppbär avkastning och å andra sidan är skyldiga att betala ett belopp om en viss naturkatastrof inträffar. Regeringen konstaterar att denna typ av obligationer därmed är ett sätt att låta kapitalmarknaden bära risken för eventuella skador vid en katastrof. Regeringen noterar att huruvida katastrofobligationer är en attraktiv lösning för Sverige ytterst beror på marknadens aptit på sådana instrument och hur de kostnadsmissigt står sig mot andra försäkringslösningar. Enligt regeringen skulle en närmare utredning kunna besvara denna och närliggande frågor.

Anpassningsrisker i finanssektorn och försäkringsbranschen

Regeringen avser att fortsätta verka för att klimatrelaterade risker omhändertas av den finansiella marknaden, bl.a. genom utökad transparens för att möjliggöra välinformerade kreditgivnings- och investeringsbeslut.

Regeringen anför att bankerna i sin kreditgivning har att bedöma klimatanpassningsrisken, precis som andra risker inom den gängse kreditprövningen. Genom att identifiera risker som följer av klimatförändringarna och integrera dessa i sin riskhantering kan banker bedöma möjliga förluster hos sina kunder

¹ KN2023/00865.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2631 av den 22 november 2023 om europeiska gröna obligationer och frivilligt upplysningslämnande för obligationer som marknadsförs som miljömässigt hållbara och för hållbarhetslänkade obligationer.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/852 av den 18 juni 2020 om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar och om ändring av förordning (EU) 2019/2088.

på ett mer allsidigt sätt, framför allt på längre sikt. Vissa branschaktörer har dock enligt regeringen uttryckt behov av mer precisa och standardiserade data. Regeringen konstaterar att i det senaste förslaget till ändringar och kompletteringar i EU:s kapitaltäckningsregelverk för kreditinstitut skärps kraven på att hållbarhetsrisker ska ingå i bankens riskhantering. Tillsynsmyndigheter ska utvärdera detta och t.ex. kunna ålägga en bank ytterligare kapitalkrav om riskerna inte är tillräckligt täckta.⁴ Vidare pågår det ett arbete inom ramen för det europeiska tillsynsarbetet för att bedöma bankernas motståndskraft och risker för den finansiella stabiliteten vid stora påfrestningar relaterade till extremväder och naturolyckor som blir vanligare på grund av klimatförändringarna.

När det gäller försäkringsmarknaden avser regeringen att fortsätta verka för att klargöra ansvarsfrågor och risker för väderrelaterade skador. Detta för att bibehålla en god tillgång till försäkringar mot skador till följd av väderhändelser och för att värna en sund och stabil försäkringsmarknad. Regeringen avser att påbörja ett arbete med att analysera åtgärder som kan skapa incitament för fastighetsägare och byggprojektörer att förebygga klimatrelaterade risker, och som bidrar till lättillgänglig och jämförbar information om fastigheters klimatrelaterade risker. Åtgärderna, förebyggande arbete och riskminskning, bidrar enligt regeringen sammantaget till bättre förutsättningar för att bibehålla en balanserad försäkringsmarknad med ett heltäckande försäkringsutbud.

Motionen

I kommittémotion 2023/24:2856 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkandena 9 och 10 anser motionärerna att klimatanpassning måste stärkas i finansiella ramverk och analyser. Motionärerna anser också att relevanta myndigheter bör ges i uppdrag att föreslå hur finanssektorns arbete med klimatrelaterade risker ska säkras.

Tidigare riksdagsbehandling

Under våren 2024 behandlade finansutskottet i betänkande 2023/24/FiU22 två motsvarande yrkanden. Yrkandena avstyrktes med hänvisning till pågående arbete på såväl nationell nivå som EU-nivå. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2023/24:149).

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet har tagit del av regeringens skrivelse 2023/24:97 Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning. Utskottet välkomnar att

⁴ Se t.ex. faktaPM 2021/22:FPM18.

regeringen kommer att fortsätta att bevaka och delta i utvecklingen av relevanta finansieringsinstrument som kan möjliggöra eller underlätta klimat-anpassningsåtgärder, inte minst genom EU-samarbetet. Utskottet välkomnar också att regeringen avser att fortsätta verka för att klimatrelaterade risker omhändertas av den finansiella marknaden, bl.a. genom utökad transparens för att möjliggöra välinformerade kreditgivnings- och investeringsbeslut.

Det finansiella systemet har en viktig roll i omställningen till en hållbar ekonomi och det pågår ett omfattande arbete på detta område på såväl nationell nivå som EU-nivå. Det finns en insikt bland finansiella företag om de finansiella effekter som följer av omställningen och klimatförändringarna, och klimatrelaterade finansiella risker integreras i allt större utsträckning i de finansiella företagens verksamheter. En förutsättning för det är tillgång till relevant, tillförlitlig och jämförbar information om företags hållbarhetsarbete och effekter på hållbarhetsfaktorer. Det pågår också ett omfattande regleringsarbete på EU-nivå för att det finansiella systemet i ännu större utsträckning ska kunna bidra till en hållbar utveckling. Utskottet vill också framhålla att regeringen i budgetpropositionen för 2024 föreslog en ändring av målen för utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning. I de nya målen förtydligas bl.a. att de finansiella företagen i praktiken medverkar till att nå en hållbar utveckling (prop. 2023/24:1 utg.omr. 2, bet. 2023/24:FiU2, rskr. 2023/24:111).

Vidare påminner utskottet om att Finansinspektionens (FI:s) övergripande uppdrag sedan 2019 omfattar ett ansvar för att arbeta för att det finansiella systemet bidrar till en hållbar utveckling. Utskottet framhåller att FI i regleringsbrevet för 2022 fick i uppdrag att ta fram en strategi för hur myndigheten utifrån det befintliga regelverket ska arbeta för att motverka grönsmålning av finansiella produkter inom sitt verksamhetsområde. Uppdraget redovisades i december 2022 i form av en strategi för att motverka grönsmålning (dnr 22-32389). FI lade i december 2022 även fram rapporten Färdplan för en hållbar finansmarknad, som beskriver tre övergripande mål som myndigheten särskilt kommer att verka för fram till 2025 (dnr 22-32466). Målen är god tillgång till relevant, jämförbar och tillförlitlig hållbarhetsrelaterad information, högt förtroende för en hållbar finansmarknad samt motståndskraft mot hållbarhetsrisker i det finansiella systemet.

Med detta anser utskottet att de två motionsyrkandena bör avstyrkas och skrivelsen läggas till handlingarna.

Stockholm den 16 maj 2024

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Mikael Damberg (S), Oscar Sjöstedt (SD), Gunilla Carlsson (S), Dennis Dioukarev (SD), Björn Wiechel (S), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Charlotte Quensel (SD), Ida Drougge (M), Hans Eklind (KD), Martin Ådahl (C), Janine Alm Ericson (MP), Cecilia Rönn (L), Eva Lindh (S), Ilona Szatmári Waldau (V) och Kent Kumpula (SD).

Avvikande mening

Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (V, MP)

Janine Alm Ericson (MP) och Ilona Szatmári Waldau (V) anför:

Mot bakgrund av flera större samhällsutmaningar behöver Sverige genomföra en grön samhällsomställning i syfte att möta klimatkrisen och naturkrisen och bygga ett robust samhälle med frihet och trygghet inom planetens gränser. Finansmarknaden spelar en viktig roll i den gröna omställningen. Mer kapital måste kanaliseras mot hållbara verksamheter och bort från det fossila. Därför måste den gröna styrningen av finansmarknaden skärpas för att takten i klimatomställningen ska öka. Företag i den finansiella ekonomin måste integrera klimatrelaterade fysiska risker och klimatanpassning i sin verksamhet. Här bör också relevanta myndigheter få i uppdrag att föreslå hur finanssektorns arbete med klimatrelaterade risker ska säkras.

Särskilt yttrande

Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (S, V, MP)

Mikael Damberg (S), Gunilla Carlsson (S), Björn Wiechel (S), Ingela Nylund Watz (S), Janine Alm Ericson (MP), Eva Lindh (S) och Ilona Szatmári Waldau (V) anför:

De senast åren har det blivit tydligt att regeringen saknar all tillstymmelse till klimatpolitik. Regeringens egna prognoser visar att utsläppen kommer öka och det finns ingen fungerande strategi för hur vi ska nå klimatmålen.

Regeringens bristande politik uppmärksammas av både civilsamhälle och experter. Klimatpolitiska rådet skriver att regeringens beslutade politik under 2023 ökar utsläppen och inte leder i riktning mot att Sveriges klimatmål och EU-åtaganden till 2030 uppnås. Finanspolitiska rådet skriver att regeringens resonemang kring klimatkompensation varken är "rimligt eller genomförbart". Det är svidande kritik.

Regeringens misslyckade klimatpolitik riskerar att bli en dyr historia för svenska hushåll. Om Sverige inte når upp till EU:s klimatmål riskerar vi att få höga böter och behöva köpa dyra utsläppsätter, vilket är något som Finanspolitiska rådet understryker i sin granskning. Inte bara misslyckas regeringen med att minska utsläppen, de lämnar också notan hos svenska hushåll.

Klimatförändringarna kommer ofrånkomligt leda till ökade kostnader för klimatanpassningar. Vi har det senaste året sett hur svenska samhällen skadas av översvämningar och bränder. Samhället behöver anpassas för att bli mer motståndskraftigt mot en ny klimatverklighet.

Därför har Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet föreslagit ökade satsningar på utgiftsområde 20 för klimatanpassning. Vi har även föreslagit kraftigt ökade anslag för åtgärder inom klimat, miljö, jordbruk och natur för att stärka samhällets och ekosystemets förmåga att hantera pågående klimatförändringar på utgiftsområde 20 och utgiftsområde 23.

Om Sverige inte investerar i klimatanpassning i dag så kommer notan för svenska hushåll bli ännu högre i framtiden.